

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

НАЦРТА СТРАТЕГИЈЕ ОДБРАНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

I. ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ АКТА

Основ за усвајање Стратегије одбране је садржан у одредбама члана 97. став 1. тачке 1. и 4. и члана 99. став 1. тачка 9. Устава Републике Србије и у члану 9. став 2. тачка 3) Закона о одбрани („Службени гласник РС“, бр. 116/07, 88/09, 88/09 - др. закон, 104/09 - др. закон и 10/15).

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ АКТА

Стратегија одбране Републике Србије (у даљем тексту: Стратегија одбране) усвојена је 2009. године. У међувремену догодиле су се значајне промене у безбедносном окружењу Републике Србије. Уважавајући чињеницу да Република Србија мора да прати промене у окружењу и да прилагођава своју одбрамбену политику тим променама, како би на најбољи начин штитила своје одбрамбене интересе, Министарство одбране је у складу са експозеом председника Владе и програмом рада Владе, а на основу надлежности утврђених законом, израдило нацрт Стратегије одбране Републике Србије.

Ради израде нацрта документа, новембра 2016. године формирана је Посебна радна група у коју су, поред представника Министарства одбране, укључени и представници Генералног секретаријата председника Републике, представници других надлежних министарстава, Безбедносно-информативне агенције и Канцеларије за европске интеграције. Кључна одређења приликом израде Стратегије одбране била су војна неутралност и европска спољнополитичка оријентација.

Према Закону о одбрани, члан 9. став 2. тачка 3) Стратегију одбране усваја Народна скупштина Републике Србије.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ДОКУМЕНТА

Нацрт Стратегије одбране заснован је на Уставу Републике Србије и Стратегији националне безбедности Републике Србије. То је основни је стратегијски документ који усмерава развој нормативних, доктринарних и организацијских решења система одбране, планирање и финансирање одбране и ангажовање ресурса одбране Републике Србије.

У Нацрту Стратегије одбране исказани су основни ставови, одређења и мере које ће Република Србија предузети ради заштите и остваривања одбрамбених, а истовремено и националних интереса.

Документ садржи анализу безбедносног окружења са аспекта одбране Републике Србије, идентификоване изазове, ризике и претње безбедности од

значаја за одбрану, одбрамбене интересе и циљеве, основна опредељења, начела и ставове политике одбране, односно мере чијим се предузимањем спроводи политика одбране, стратегијски концепт одбране, као и структуру и начела функционисања система одбране. Основни ставови, начела и опредељења политике одбране груписани су према одбрамбеним интересима Републике Србије на које се непосредно односе.

Опредељења исказана у Стратегији одбране изражавају одлучност Републике Србије да, у складу са одлуком о војној неутралности, изграђује и јача сопствене способности и капацитете за одбрану, као и да кроз сарадњу са безбедносним и одбрамбеним структурама Европске уније, учешће у програму Партнерство за мир, сарадњу са Организацијом договора о колективној безбедности и другим међународним безбедносним и одбрамбеним субјектима доприноси јачању националне, регионалне и глобалне безбедности.

Безбедносно окружење Републике Србије анализирано је на глобалном и регионалном нивоу, као и у Републици Србији. У документу се истиче да су комплексност и динамика међународних односа, међународне безбедносне интеграције, као и пораст нестабилности и непредвидивости у свету основна обележја безбедносног окружења и кључни параметри у процесу изналажења одговарајућег модела безбедносног и одбрамбеног организовања савремених друштава. Рат и оружани сукоби и даље су присутни у међународним односима, као и тероризам, организовани криминал, етнички и верски екстремизам, ирегуларне миграције, хибридне претње, надметање за приступ природним ресурсима, климатске промене и пролиферација оружја за масовно уништење. Међународни правни поредак нарушава интервенционизам у сувереним државама, без одобрења УН, признавање нових државних творевина на територијама суверених држава чланица УН од стране појединих држава, подстичући сецесионизам и конфликте на етничкој основи.

Процењује се да ће на стање безбедности у Европи и даље знатно утицати деловање УН, Европске уније, НАТО, ОЕБС и њихова способност реаговања на актуелне безбедносне изазове, ризике и претње, као и да су проблеми европске безбедности и одбране посебно изражени у региону Југоисточне Европе. Безбедносну ситуацију у региону, пре свега, угрожавају покушаји наметања нелегалне промене међународно признатих граница Републике Србије кроз процес решавања статуса АП Косово и Метохија, као и великодржавни пројекти који изазивају тензије у суседним државама. На међусобно поверење и сарадњу и процес стабилизације стања безбедности у региону негативно се одражава признавање противправно једнострано проглашене независности територије коју административно обухвата АП Косово и Метохија од стране држава у непосредном окружењу Републике Србије, као и држава у ширем региону и свету.

У документу се истиче да Република Србија изграђује потребне способности и капацитете за одбрану и заштиту националних и одбрамбених интереса и доприноси очувању мира и развијању повољног безбедносног окружења, уз унапређивање односа са институцијама система колективне безбедности, суседним и другим државама.

Такође, посебно је наглашено да је усвајањем Резолуције о заштити суверенитета, територијалног интегритета и уставног поретка, Република Србија прогласила војну неутралност у односу на постојеће војне савезе, исказујући опредељење да самостално креира своју политику одбране, а да је, упоредо с тим, укључена у процес спровођења Заједничке безбедносне и одбрамбене политике Европске уније, учествује у програму Партнерство за мир, остварује сарадњу са Организацијом договора о колективној безбедности и, као чланица Уједињених нација, активно доприноси изградњи и очувању међународног мира и безбедности, ван својих граница.

Сагласно томе, Република Србија је опредељена да, као војно неутрална држава, настави да јача одбрамбене капацитете и развија сопствену одбрамбену индустрију, ефикасан и економски одржив систем одбране, професионалну и ефикасну војску, способности Војске Србије у складу са утврђеним мисијама и задацима, транспарентност послова одбране и одговарајуће цивилно-војне односе, као и да настави да обезбеђује и јача демократску контролу у области одбране.

Као изазови, ризици и претње безбедности од значаја за одбрану Републике Србије, у нацрту Стратегије одбране идентификовани су: оружана агресија, противправно једнострано проглашена независност територије коју административно обухвата АП Косово и Метохија, сепаратистичке тежње, оружана побуна, терористичко деловање, етнички и верски екстремизам, елементарне непогоде и техничко-технолошке несреће, као и радиолошка, хемијска и биолошка контаминација настала као последица ратних дејстава и техничко-технолошких несрећа, високотехнолошки криминал и угрожавање информационо-комуникационих система. Такође, безбедност Републике Србије и њене одбрамбене способности угрожавају и други ризици и претње, првенствено: транзициони проблеми, обавештајна делатност, корупција, организовани криминал, масовне ирегуларне миграције, проблеми демографског развоја, као и злоупотреба научних достигнућа у областима генетског инжењеринга, медицине, метеорологије и другим областима.

Утврђени одбрамбени интереси Републике Србије који се наводе у документу су:

- заштита суверености, независности и територијалне целовитости;
- заштита безбедности државе и њених грађана;
- очување мира и безбедности у региону и свету;
- унапређење националне безбедности и одбране кроз процес европских интеграција;
- војна неутралност и
- сарадња и партнерство са државама и међународним организацијама у области безбедности и одбране.

Један од кључних делова документа посвећен је политици одбране, као делу политике националне безбедности Републике Србије, која представља скуп опредељења, начела и ставова којима се усмерава одлучивање и деловање у

Републици Србији ради заштите и остварења одбрамбених интереса. Основна опредељења, начела и ставови политике одбране, односно мере чијим предузимањем се спроводи политика одбране исказани су према одбрамбеним интересима Републике Србије на које се непосредно односе.

Стратегијски концепт одбране, као основ за пројектовање и развој система одбране, представљен је у документу кроз елаборацију опредељења Републике Србије за начин ангажовања система одбране ради заштите и остваривања одбрамбених интереса. Заснива се на моделу тоталне одбране, као свеобухватном одговору система одбране на изазове, ризике и претње безбедности значајне за одбрану Републике Србије. Првенствено се изводи ослоном на сопствене снаге и потенцијале. Тотална одбрана обухвата војну и цивилну одбрану, а планира се, организује и спроводи у миру, ванредном стању и рату.

У документу су представљени структура и начела функционисања система одбране, као дела система националне безбедности, који представља јединствену, нормативно, структурно и функционално уређену целину, чији је циљ остваривање одбрамбених интереса Републике Србије.

Одбрана Републике Србије остварује се: организовањем, припремањем и ангажовањем субјеката одбране за извршавање задатака у миру, ванредном стању и рату; употребом Војске Србије и других снага одбране у миру, ванредном стању и рату, до коначног отклањања или престанка опасности по земљу; предузимањем мера и активности на заштити и спасавању људи, материјалних добара и животне средине у миру, ванредном стању и рату, као и учешћем у мултинационалним операцијама. Одбрана се реализује кроз војну и цивилну одбрану.

Управљачки део система одбране чине органи законодавне и извршне власти Републике Србије, у оквиру својих надлежности и одговорности прописаних Уставом и законом, управљају системом одбране и обезбеђују претпоставке за његово стабилно функционисање и употребу Војске Србије и других снага одбране у миру, ванредном стању и рату, ради заштите и остварења одбрамбених интереса. Чине га Народна скупштина Републике Србије, Председник Републике, Влада Републике Србије, Министарство одбране, Генералштаб Војске Србије у саставу Министарства одбране и Савет за националну безбедност.

Извршни део система одбране састоји се од Војске Србије и других снага одбране.

Војска Србије је организована оружана снага која брани Републику Србију од оружаног угрожавања и извршава друге мисије и задатке у складу са Уставом, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе.

Мисије Војске Србије су:

- одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља,
- учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету и
- подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.

Додељене мисије Војска Србије реализује извршавањем задатака.

Одбрана Републике Србије од оружаног угрожавања споља реализује се одвраћањем од оружаног угрожавања, одбраном територије и одбраном ваздушног простора.

Учешће у изградњи и очувању мира у региону и свету реализује се учешћем у међународној војној сарадњи и у мултинационалним операцијама.

Подршка цивилним властима у супротстављању претњама безбедности реализује се кроз помоћ цивилним властима у супротстављању тероризму, сепаратизму, организованом криминалу и другим облицима унутрашњег угрожавања безбедности, као и путем помоћи цивилним властима у случају природних непогода и техничко-технолошких и других несрећа.

Друге снаге одбране чине државни органи, органи аутономних покрајина, органи јединица локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица, предузетници и грађани који, у складу са законом, извршавају задатке припреме за одбрану и одбране.

Основни задаци других снага одбране су:

- припреме за одбрану и одбрана Републике Србије;
- обезбеђивање успешног функционисања државних органа, органа аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, привредних друштва и других правних лица;
- заштита и спасавање и
- обезбеђење услова за живот и рад грађана и задовољење потреба снага одбране у ванредном стању и у рату.

Начела функционисања система одбране заснована су на основним уставним и законским одредбама, Повељи Уједињених нација, међународном праву, посебно међународном хуманитарном праву, основним правним инструментима из области људских права, као и другим подзаконским актима. Основна начела функционисања система одбране су: уставност и законитост, јединство, непрекидност, ефективност, одрживост, превенција, поузданост, ефикасност, прилагодљивост, свеобухватност, кооперативност, интероперабилност и отвореност у раду.

Део документа посвећен је спровођењу Стратегије одбране са аспекта учешћа грађана, државних органа, органа аутономних покрајина, органа јединица локалне самоуправе, привредних друштва, других правних лица, предузетника.

Нацртом Стратегије одбране предвиђена је израда акционог плана за њено спровођење, који ће омогућити да се ставови и опредељења из Стратегије одбране операционализују кроз израду и усвајање докумената јавних политика, а на основу акционог плана. Такође, Министарство одбране подносиће Влади годишњи извештај о реализацији акционог плана за спровођење Стратегије одбране. Са годишњим извештајем упознаје се и Савет за националну безбедност.

Стратегија одбране се преиспитује и дограђује у зависности од стања безбедности у окружењу Републике Србије, њених интереса, економских могућности и промене других чинилаца који је одређују.

Влада ће континуирано пратити спровођење Стратегије одбране и, по потреби, предузимати корективне мере ради обезбеђивања заштите и остваривања одбрамбених интереса и циљева.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

За спровођење документа није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.

V. СТУПАЊЕ НА СНАГУ

Стратегија одбране Републике Србије ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.